

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, fakss: 67244074, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

ATZINUMS
pārbaudes lietā Nr.2016-20-20A
Rīgā

2016. gada 27. decembrī

Nr. 6-6/36

**Biedrības “Vecāki par izglītību” valdes
loceklei S. Titovai-Meijai**
Elizabetes ielā 91/93 - 8
Rīgā, LV – 1050

**Rīgas domes Izglītības, kultūras
un sporta departamentam**
Krišjāņa Valdemāra ielā 5
Rīgā, LV–1010

Izglītības un zinātnes ministrijai
Vaļņu ielā 2
Rīgā, LV - 1050

**Vides Aizsardzības un
Reģionālās attīstības ministrijai**
Peldu ielā 25
Rīgā, LV-1494

*Par Rīgas pilsētas pašvaldības noteiktajām
vienam izglītojamajam nepieciešamajām vidējām
izmaksām pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādē*

Tiesībsarga birojā ir izskatīta pārbaudes lieta, kas tika ierosināta, pamatojoties uz Biedrības “Vecāki par izglītību” (turpmāk – biedrība) iesniegumu par Rīgas pilsētas pašvaldības noteiktajām vienam izglītojamajam nepieciešamajām vidējām izmaksām pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādē.

Iesniegumā biedrība norāda, ka Rīgas pilsētas pašvaldības (turpmāk – pašvaldība) 2016.gada 16.februāra saistošo noteikumu Nr.191 "Kārtība, kādā Rīgas pilsētas pašvaldība īsteno pirmsskolas izglītības nodrošināšanas funkciju" (turpmāk – saistošie noteikumi) 4.pielikuma 5.6.apakšpunktā norādītā summa uz 1 bērnu 0,36 *euro* mēnesī mācību līdzekļiem un materiāliem liecina, ka pašvaldība plāno rotaļnodarbībām nepieciešamos mācību materiālus uzskatīt par kancelejas piederumiem un pašvaldībai noteiktos izdevumus novirzīt vecākiem.

Iesniegums vienlaikus adresēts Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai (turpmāk – ministrija) ar lūgumu nesaskaņot saistošos noteikumus un izvērtēt saistošo noteikumu 4.pielikuma 5.6.apakšpunktā norādītās summas aprēķina atbilstību Izglītības likuma 17.panta trešās daļas 23.punktam.

[1] Saskaņā ar ministrijas sniegto 08.04.2016. atbildi Nr.18-1e/2777 pašvaldības izglītības iestādēs vienam izglītojamajam pirmsskolas izglītības programmā nepieciešamās vidējās izmaksas (turpmāk – pašvaldības izmaksas) tiek aprēķinātas atbilstoši Ministru kabineta 2015.gada 8.decembra noteikumu Nr.709 "Noteikumi par izmaksu noteikšanas metodiku un kārtību, kādā pašvaldība atbilstoši tās noteiktajām vidējām izmaksām sedz pirmsskolas izglītības programmas izmaksas privātai izglītības iestādei" (turpmāk – MK noteikumi Nr.709) 6.punktam.

Attiecībā par MK noteikumu Nr.709 6.punkta ievērošanu un pašvaldības izmaksu aprēķinu ministrija pārbauda, vai pašvaldība tās izmaksu aprēķinā ir iekļāvusi visus 6.punktā minētos izdevumus. Tā kā saistošo noteikumu 4.pielikumā ietvertās izdevumu pozīcijas atbilst MK noteikumu Nr.709 6.punktā minētajiem izdevumiem, kā arī to kopsumma veido izmaksājamā pašvaldības atbalsta apmēru, ministrijai nav pamata uzskatīt, ka pašvaldība, veicot pašvaldības izmaksu aprēķinu, nav ievērojusi MK noteikumos Nr.709 un MK noteikumos Nr.1031 noteikto. Līdz ar to ministrija ir saskaņojusi saistošos noteikumus 2016.gada 4.martā, un tie ir stājušies spēkā 2016.gada 8.martā (publicēti: "Latvijas Vēstnesis", 07.03.2016., 46 (5618)).

Vienlaikus ministrija lūdza Rīgas domi sniegt skaidrojumu par Rīgas pilsētas pašvaldības 2016.gada 16.februāra saistošo noteikumu Nr.191 "Kārtība, kādā Rīgas pilsētas pašvaldība īsteno pirmsskolas izglītības nodrošināšanas funkciju" 4.pielikuma 5.6.apakšpunktā norādītās summas skaidrojumu.

[1.1.]Saskaņā ar Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamenta (turpmāk – departaments) 26.04.2016. atbildi Nr. DIKS -16-1487-nd atbilstoši MK noteikumiem Nr. 709 Rīgas pilsētas pašvaldība izmaksu aprēķinā atbilstoši ekonomiskās klasifikācijas kodiem (turpmāk – EKK) ir iekļāvusi krājumus, materiālus, biroja preces un inventāru, kurus neuzskaita pamatkapitāla veidošanā (EKK 2300); izdevumus par precēm iestādes darbības nodrošināšanai (EKK 2310) un izdevumus mācību līdzekļu un materiālu iegādei, izņemot valsts budžeta dotācijas mācību līdzekļu iegādei (EKK 2370).

Tiesībsargs 08.06.2016. vēstulē Nr. 6-1/911 lūdza departamentu sniegt skaidrojumu, kāda naudas summa ir paredzēta rotaļnodarbību satura īstenošanai nepieciešamo mācību materiālu (piemēram, zīmēšanas papīrs, aplikāciju papīrs, krāsu zīmuļi, krītiņi, guaša krāsas, plastilīns, līme, šķēres u.c.) iegādei, t.i., vai mācību materiālu iegādei paredzēto naudas summu veido EKK 2300, EKK2310 un EKK2370 kopsomma vai tikai EKK 2370. Kā arī lūdza paskaidrot, kā departaments nonāca pie secinājuma, ka Rīgas pilsētas pašvaldības 2016.gada 16.februāra saistošo noteikumu Nr.191 “Kārtība, kādā Rīgas pilsētas pašvaldība īsteno pirmsskolas izglītības nodrošināšanas funkciju” 4.pielikuma 5.6.apakšpunktā un 5.1. apakšpunktā norādītās summas nav pretrunā Izglītības likuma 17.panta trešās daļas 23.punktam. Tāpat tiesībsargs lūdza atbildēt uz jautājumu, vai departamenta ieskatā norādītās summas ir pietiekamas mācību līdzekļu — papildu literatūras, uzskates līdzekļu, didaktisko spēļu, digitālo mācību līdzekļu un resursu, izdales materiālu, mācību tehnisko līdzekļu, mācību materiālu, iekārtu un aprīkojuma — iegādei.

Saskaņā ar departamenta 21.06.2016. atbildi Nr. DIKS-16-348-ap atbilstoši MK noteikumu Nr. 709 6.punktam, tajā skaitā, atbilstoši 6.5. apakšpunktam, Rīgas pilsētas pašvaldības izmaksu aprēķinā, atbilstoši EKK, ir iekļauti krājumi, materiāli, energoresursi, preces, biroja preces un inventārs, kurus neuzskaita pamatkapitāla veidošanā (EKK 2300). Saskaņā ar MK noteikumu Nr.709 6.5.1. apakšpunktu izmaksu aprēķinā ir iekļauti izdevumi par precēm iestādes darbības nodrošināšanai (EKK 2310), bet saskaņā ar 6.5.6. apakšpunktu izmaksu aprēķinā ir iekļauti izdevumi mācību līdzekļu un materiālu iegādei (EKK 2370), izņemot valsts budžeta dotācijas mācību līdzekļu iegādei.

Pašvaldības atbalsts privātai izglītības iestādei tiek aprēķināts, ņemot vērā pašvaldības pirmsskolas izglītības iestāžu iepriekšējā gadā pēc naudas plūsmas uzskaitītos izdevumus, kurus dala ar audzēkņu skaitu. Rīgas pilsētas pirmsskolas izglītības iestāžu materiāli tehniskā bāze ir pietiekama un atbilstoša pirmsskolas izglītības programmas īstenošanai, turklāt gan literatūra, mācību uzskates līdzekļi, didaktiskās spēles, iekārtas, aprīkojums u.c. izglītības procesā izmantojamie materiāli vairāku gadu laikā ir iegādāti un uzkrāti pietiekamā daudzumā. Pirmsskolas izglītības iestādes vadītājs atbilstoši nepieciešamībai plāno iestādes budžetā finansējumu mācību līdzekļiem izglītības procesa nodrošināšanai.

[2] Lai noskaidrotu faktisko situāciju par finansējumu mācību līdzekļu un materiālu iegādei, tiesībsargs izlases kārtā lūdza 14 Rīgas pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādēm sniegt informāciju, kāda naudas summa 2015. un 2016. gadā iestādes budžetā (izņemot valsts budžeta dotācijas mācību līdzekļu iegādei) tika plānotas mācību līdzekļu un materiālu iegādei vienam bērnam vienā mēnesī. Tāpat tiesībsargs lūdza atbildēt, vai šī summa, pēc pirmsskolas izglītības iestādes ieskatiem, sedz rotaļnodarbību satura īstenošanai nepieciešamo mācību materiālu (piemēram, zīmēšanas papīrs, aplikāciju papīrs, krāsu zīmuļi, krītiņi, guaša krāsas, plastilīns, līme, šķēres u.c.) iegādi.

Saskaņā ar 13 Rīgas pašvaldības pirmsskolas izglītību iestāžu sniegtajām atbildēm faktiskais finansējums mācību līdzekļu un materiālu iegādei vienam bērnam vienā mēnesī sasniedz no 0,20 *euro* (PII “Ābecītis”) līdz 6,44 *euro* (PII “Dzilniņa”).

Attiecībā uz tiesībsarga jautājumu, vai šī summa sedz rotaļnodarbību satura īstenošanai nepieciešamo mācību materiālu (piemēram, zīmēšanas papīrs, aplikāciju papīrs, krāsu zīmuļi, krītiņi, guaša krāsas, plastilīns, līme, šķēres u.c.) iegādi pirmsskolas izglītības iestādes atbild neviennozīmīgi, piemēram, PII “Ābecītis” norāda, ka par šādu summu nav iespējams nodrošināt kvalitatīvus mācību materiālus pirmsskolas izglītības satura īstenošanai. Savukārt Rīgas 244.pirmsskolas izglītības iestāde norāda, ka rotaļnodarbībās bērni ir nodrošināti ar mācību līdzekļiem no iestādes budžeta. Tomēr vairākas pirmsskolas izglītības iestādes (piemēram, Rīgas 197.pirmsskolas izglītības iestāde, Rīgas pirmsskolas izglītības iestāde “Domino”) atzīst, ka nodrošināt bērniem nepieciešamos tādu mācību līdzekļus kā zīmēšanas papīrs, aplikācijas papīrs, guaša krāsas, plastilīns, līmes zīmuļi u.c. lūdz arī vecākiem.

No saņemtajām atbildēm secināms, ka Rīgas pašvaldībā pastāv tendence daļu no rotaļnodarbību satura īstenošanai nepieciešamajiem mācību materiāliem (piemēram, zīmēšanas papīrs, aplikāciju papīrs, krāsu zīmuļi, krītiņi, guaša krāsas, plastilīns, līme, šķēres u.c.) lūgt nodrošināt bērnu vecākiem kā individuālai lietošanai paredzētas kancelejas preces, līdz ar to neiekļaujot šīs izmaksas kopējā aprēķinā, kas būtiski samazina pašvaldības izmaksu aprēķinu un līdz ar to arī pašvaldības atbalsta apmēru, kas izmaksājams privātajai pirmsskolas izglītības iestādei gadījumos, ja bērnam netiek nodrošināta vieta pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādē.

[2.2.] Ņemot vērā, ka iegūtā informācija par Rīgas pašvaldību neatspoguļo vispārējo situāciju valstī un lai izzinātu aktuālo situāciju uz 01.09.2016. bērnu tiesību uz pirmsskolas izglītību nodrošināšanā, tiesībsargs lūdza 21 pašvaldībai¹, kurās varētu būt aktuāla bērnu darbu pieejamības problēma, sniegt informāciju par faktisko situāciju konkrētajā pašvaldībā (cik bērni gaida rindā, kādā apmērā ir pašvaldības piešķirtais atbalsts privātajai pirmsskolas izglītības iestādei, vai pašvaldība piešķir finansējumu bērnu uzraudzības pakalpojumu nodrošināšanai (aukles), kādas ir vidējās izmaksas vienam bērnam pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādē u.c.), tāpat arī tika aptaujātas visas privātās pirmsskolas izglītības iestādes, lai varētu objektīvi izvērtēt faktisko situāciju.

Saskaņā ar pašvaldību sniegtajām atbildēm tikai trijās² no aptaujātajām pašvaldībām visi bērni tiek nodrošināti ar vietām pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādēs un rindu uz šā pakalpojuma saņemšanu nav. Taču vairumā

¹ Babītes novada, Carnikavas novada, Siguldas novada, Jelgavas pilsētas, Ķekavas novada, Baldones novada, Ādažu novada, Stopiņu novada, Ikšķiles novada, Bauskas novada, Ozolnieku novada, Ropažu novada, Iecavas novada, Tukuma novada, Rēzeknes novada, Daugavpils pilsētas, Jēkabpils novada, Mārupes novada, Jūrmalas un Rīgas pašvaldībām.

² Bauskas novada, Iecavas novada un Rēzeknes novada pašvaldības

aptaujāto pašvaldību rindas uz vietām pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādēs pastāv.

Situācijas risinājumam pašvaldības piedāvā finansiālu atbalstu tiem vecākiem, kuru bērni netiek nodrošināti ar vietu pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādē un apmeklē privāto pirmsskolu.

Pašvaldību piešķirtais finansiālais atbalsts ir atšķirīgs, arī bērnu uzraudzības pakalpojumu (auklīšu) izmaksas sedz ne visas pašvaldības un atšķirīgos apmēros. Vairumā gadījumu auklīšu pakalpojumu izmantošanai pašvaldības piešķir mazāku līdzfinansējumu kā gadījumos, ja bērns apmeklē privātu pirmsskolas izglītības iestādi (Tabula Nr.1).

Savukārt sešas no aptaujātajām pašvaldībām - Babītes, Ozolnieku³, Rēzeknes, Daugavpils, Jēkabpils un Jūrmalas pašvaldības nesniedz finansiālu atbalstu bērnu uzraudzības pakalpojumu (auklīšu) saņemšanai.

Tabula Nr.1

Pašvaldība	Bērnu skaits rindā ⁴	Cik bērnu saņem pašvaldības atbalstu	Atbalsta apmērs	Aukles pakalpojumi
Rīgas pilsēta	2008	3029	173,10 <i>euro</i>	116,07 <i>euro</i>
Jelgavas pilsēta	795	545	170 <i>euro</i>	60 <i>euro</i>
Mārupes novads	504	287	206,85 <i>euro</i>	188 <i>euro</i>
Ķekavas novads	489	137	169,33 <i>euro</i>	156 <i>euro</i>
Ikšķiles novads	225	137	226,56 <i>euro</i>	171,67 <i>euro</i>
Tukuma novads	180	39	175,25 <i>euro</i>	175,25 <i>euro</i>
Siguldas novads	90	51	128,24 ⁵ <i>euro</i> 139,96 ⁶ <i>euro</i>	106,41 <i>euro</i>

Analizējot pašvaldību finansiālā atbalsta apmēru, secināms, ka vairums pašvaldību nodrošina līdzmaksājumu par privāto pirmsskolas izglītības iestāžu pakalpojumiem, pamatojoties uz pašvaldības veikto aprēķinu par vidējām izmaksām vienam izglītojamajam pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādē. Vienlaikus jāatzīmē, ka atsevišķas pašvaldības sniedz lielāku atbalstu par vidējām izmaksām vienam bērnam pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādē. Piemēram, Jelgavas izglītības pārvalde norāda, ka viena bērna vidējā izmaksa

³ Izmaksā 80euro pabalstu vecākiem par vietas nenodrošināšanu PII, ko vecāki var izmantot pēc saviem ieskatiem.

⁴ Vecumā no 1,5 līdz 4 gadiem

⁵ Ja vecāki izvēlas privāto PII un atsakās no vietas pašvaldības PII

⁶ Ja bērns gaida rindā vietu uz pašvaldības PII

Jelgavas pilsētas pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādē uz 01.09.2016. ir 125,72 *euro* mēnesī, savukārt atbalstu privātas pirmsskolas izglītības iestādes pakalpojumu saņemšanai piešķir 170 *euro*. Savukārt Baldones novada pašvaldība atbalstu ir paredzējusi 193,21 *euro* apmērā, lai gan vidējās izmaksas vienam bērnam ir 159, 83 *euro*.

Tomēr neviena no aptaujātajām pašvaldībām nesedz pilnā apmērā maksu par privātas pirmsskolas izglītības iestādes pakalpojumu saņemšanu gadījumos, ja bērnam netiek nodrošināta vieta pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādē. Tas nozīmē, ka to bērnu vecākiem, kuri izmantot privātas pirmsskolas izglītības iestādes pakalpojumus, jo pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādē nav vietas, ir ievērojami augstākas izmaksas, nekā to bērnu vecākiem, kuriem tiek nodrošināta vieta pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādē.

[2.3.] Aptaujājot privātas pirmsskolas izglītības iestādes, secināms, ka līguma maksa par pirmsskolas izglītības iestādes pakalpojumu sniegšanu svārstās no 190 līdz 381*euro* mēnesī (Tabula Nr.2)⁷, papildus vecākiem ir jāsedz ēdināšanas izmaksas, kas arī nereti ir ievērojami augstākas par ēdināšanas pakalpojumiem pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādē.

Privātās pirmsskolas izglītības iestādes nosaukums	Mēneša maksa par pirmsskolas izglītības pakalpojumu	Pašvaldības līdzfinansējums	Vecāku līdzmaksājums (bez ēdināšanas maksas)
“Maziņš kā jūra”	381 <i>euro</i>	Rīgas pašvaldība 173,10 <i>euro</i>	207,9 <i>euro</i>
		Babītes novada pašvaldība 249 <i>euro</i>	132 <i>euro</i>
		Mārupes novada pašvaldība 206,85 <i>euro</i>	174,15 <i>euro</i>
		Siguldas novada pašvaldība 139,96 <i>euro</i>	241,04 <i>euro</i>
Montessori bērnu attīstības centrs “Darbīgās rociņas”	360 <i>euro</i>	Rīgas pašvaldība 173,10 <i>euro</i>	186,9 <i>euro</i>
“Brīnumpupa”	350 <i>euro</i>	Rīgas pašvaldība 173,10 <i>euro</i>	176,9 <i>euro</i>
Montessori bērnu attīstības centrs “Nākotnes	345 <i>euro</i>	Rīgas pašvaldība 173,10 <i>euro</i>	171,9 <i>euro</i>

⁷ Tabulā iekļautas PII izlases kārtībā

māja”			
“Augsim”	330 <i>euro</i>	Rīgas pašvaldība 173,10 <i>euro</i>	156,9 <i>euro</i>
		Ķekavas novada pašvaldība 169,33 <i>euro</i>	160,67 <i>euro</i>
“Bona Favola”	328 <i>euro</i>	Rīgas pašvaldība 173,10 <i>euro</i>	154,9 <i>euro</i>
		Babītes novada pašvaldība 249,00 <i>euro</i>	79 <i>euro</i>
“Saulespuķe”	318 <i>euro</i>	Babītes novada pašvaldība 249 <i>euro</i>	69 <i>euro</i>
		Olaines novada pašvaldība 212,95 <i>euro</i>	105,05 <i>euro</i>
		Mārupes novada pašvaldība 206,85 <i>euro</i>	111,15 <i>euro</i>
		Rīgas pašvaldība 173,10 <i>euro</i>	144,9 <i>euro</i>
		Ķekavas novada pašvaldība 169,33 <i>euro</i>	148,7 <i>euro</i>
“m’Kripatīņas”	280 <i>euro</i>	Babītes novada pašvaldība 249 <i>euro</i>	31 <i>euro</i>
		Olaines novada pašvaldība 212,95 <i>euro</i>	67,05 <i>euro</i>
		Mārupes novada pašvaldība 206,85 <i>euro</i>	73,15 <i>euro</i>
		Jūrmalas pašvaldība 204 <i>euro</i>	76 <i>euro</i>
		Rīgas pašvaldība 173,10 <i>euro</i>	106,9 <i>euro</i>
		Ķekavas novada pašvaldība 169,33 <i>euro</i>	110,67 <i>euro</i>
“Skudriņa Tipa”	278 <i>euro</i>	Ādažu novada pašvaldība 202,26 <i>euro</i>	75,74 <i>euro</i>
		Garkalnes novada pašvaldība 190 <i>euro</i>	88 <i>euro</i>
Tukuma alternatīvā pirmskola	190,25 <i>euro</i>	Tukuma novada pašvaldība 175,25 <i>euro</i>	15 <i>euro</i>
		Engures novada pašvaldība 153,85	36,4 <i>euro</i>
Attīstības centrs ģimenei	270 <i>euro</i>	Rīgas pašvaldība 173,10 <i>euro</i>	96,9 <i>euro</i>

		Mārupes novada pašvaldība 206,85 euro	63,15 euro
		Babītes pašvaldība 249 euro	21 euro
"Dūda"	260 euro	Rīgas pašvaldība 173,10 euro	86,9 euro
		Ķekavas novada pašvaldība 169,33 euro	90,67 euro
		Salaspils novada pašvaldība 234,48 euro	25,52 euro
		Olaines novada pašvaldība 212,95 euro	47,05 euro
		Ikšķiles novada pašvaldība 226,56 euro	33,44 euro
		Ogres novada pašvaldība 192,11 euro	67,89 euro
"Draugi"	240 euro	Mārupes novada pašvaldība 206,85 euro	33,15 euro
		Stopiņu novada pašvaldība 186,79 euro	53,21 euro
		Rīgas pašvaldība 173,10 euro	66,9 euro
"Mazais brīnumiņš"	227,66 euro	Rīgas pašvaldība 173,10 euro	54,56 euro
		Ķekavas novada pašvaldība 169,33 euro	58,33 euro
		Salaspils novada pašvaldība 234,48 euro	(vecāki maksā tikai par ēdināšanu)
		Babītes novada pašvaldība 249 euro	(vecāki maksā tikai par ēdināšanu)
"Pīlādžītis"	196 euro	Jelgavas pilsētas pašvaldība 170 euro	26 euro
		Jelgavas novada pašvaldība 130,11 euro	65,89 euro
		Ozolnieku novada pašvaldība 185 euro	11 euro

Vairums privāto pirmsskolas izglītības iestāžu norādīja, ka izjuta bērnu skaita samazinājumu pēc valsts finansiālā atbalsta sniegšanas vecākiem izbeigšanas, jo daļa vecāku nespēja atļauties turpināt izmantot privātas pirmsskolas izglītības iestādes pakalpojumus.

Vienlaikus tiesībsargs lūdza privātajām pirmsskolas izglītības iestādēm sniegt savu vērtējumu, vai Noteikumu 6.punktā iekļautās pozīcijas, kas veido

izglītības programmas vidējās izmaksas pašvaldības izglītības iestādē, ir vērtējamas kā objektīvas un izsmeļošas.

No aptaujātajām privātajām pirmsskolas izglītības iestādēm 15 norādīja, ka, viņuprāt, izmaksas ir optimālas un objektīvas. Savukārt 34 privātas pirmsskolas izglītības iestādes norādīja, ka izmaksas nav objektīvas un kā viens no galvenajiem argumentiem tika minēts, ka izmaksās nav iekļauta telpu noma, kas būtiski sadārdzina privātas pirmsskolas izglītības iestādes kopējās izmaksas. Tāpat tika uzsvērts, ka privāta pirmsskolas izglītības iestāde nodrošina bērnus ar visiem nepieciešamajiem mācību materiāliem, tai skaitā kancelejas piederumiem, savukārt pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādēs daļa kancelejas preču netiek iekļautas kopējā izmaksu aprēķinā un tās ir jāiegādājas vecākiem par saviem līdzekļiem, līdz ar to pašvaldību aprēķini par vidējām izmaksām vienam izglītojamajam pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādē nav objektīvi.

[3] Atbilstoši MK noteikumu Nr.709 6.5.apakšpunktam pašvaldības izmaksu aprēķinā tiek iekļauti krājumi, materiāli, energoresursi, preces, biroja preces un inventārs, kurus neuzskaita pamatkapitāla veidošanā (EKK 2300). Saskaņā ar MK noteikumu Nr.709 6.5.1.apakšpunktu pašvaldības izmaksu aprēķinā iekļauj izdevumus par precēm iestādes darbības nodrošināšanai (EKK 2310), bet saskaņā ar 6.5.6.apakšpunktu pašvaldības izmaksu aprēķinā iekļauj mācību līdzekļus un materiālus, izņemot valsts budžeta dotācijas mācību līdzekļu iegādei (EKK 2370). Savukārt pašvaldības atbalsta apmērs ir vienāds ar pašvaldības izmaksu apmēru, ja pašvaldība nav paredzējusi lielāku pašvaldības atbalstu, pamatojoties uz Izglītības likuma 17.panta 2.⁴daļu.

Budžetu izdevumu klasifikāciju atbilstoši ekonomiskajām kategorijām nosaka Ministru kabineta 2005.gada 27.decembra noteikumi Nr.1031 "Noteikumi par budžetu izdevumu klasifikāciju atbilstoši ekonomiskajām kategorijām" (turpmāk – MK noteikumi Nr.1031). Atbilstoši MK noteikumu Nr.1031 pielikumam EKK 2310 uzskaita izdevumus par precēm iestādes darbības nodrošināšanai, tajā skaitā:

- 1) biroja preces (EKK 2311 – iestādes darbības nodrošināšanai nepieciešamo biroja preču (piemēram, rakstāmpiederumu, galda organizatoru, galda un sienas kalendāru, plastmasas plauktiņu, dokumentu turētāju, spiedogu, aplokšņu, veidlapu, vizītkaršu) un materiālu izdevumus, tai skaitā informācijas pārraides un apstrādes iekārtu (printeru, kopētāju, faksa aparātu un citu informācijas pārraides un apstrādes iekārtu) darbības nodrošināšanas materiālu (piemēram, datu nesēju, tintes, papīra) izdevumus, ieskaitot ar piegādi saistītos izdevumus);
- 2) inventāru (EKK 2312 – iestādes darbības nodrošināšanai nepieciešamā inventāra un to priekšmetu, kuru kalpošanas laiks ir mazāks par vienu gadu, neatkarīgi no to vērtības, kā arī kuru vērtība ir līdz 213 euro par vienību, ieskaitot ar pirkuma piegādi saistītos izdevumus, neatkarīgi no to kalpošanas ilguma, iegādes un norakstīšanas izdevumus);

- 3) spectērpus (EKK 2313 – izdevumus par spectērpiem atbilstoši normatīvajiem aktiem par spectērpiem);
- 4) izdevumus par precēm iestādes administratīvās darbības nodrošināšanai (EKK 2314 – iestādes administratīvos izdevumus par iegādātām pārtikas precēm, telpu noformēšanas materiāliem, apbalvojumiem, informatīviem materiāliem, dāvanām, suvenīriem citu institūciju pārstāvjiem, iekšzemes un ārvalstu delegāciju un citu pasākumu (piemēram, apspriežu, semināru, kongresu) organizēšanai un citi).

Savukārt atbilstoši MK noteikumu Nr.1031 pielikumam EKK 2370 uzskaita:

- 1) izdevumus (dažādi palīglīdzekļi, rakstāmlietas un rasēšanas piederumi, materiāli un inventārs nodarbībām mācību iestādēs, pirmsskolas mācību iestādēs, ārpusģimenes aprūpes iestādēs, bērnu veselības aprūpes iestādēs un citās bērnu iestādēs);
- 2) izglītības programmas (klases žurnālu, veidlapu, diplomu, apliecību, studentu apliecību, ieskaīšu grāmatiņu un citas veidlapas mācību iestādēm);
- 3) mācību nodarbībām izmantojamos izmēģinājumu dzīvniekus.

No minētā MK noteikumu Nr.709 un MK noteikumu Nr.1031 tiesiskā regulējuma izriet, ka, aprēķinot pašvaldības izmaksas, jāņem vērā gan izdevumi par biroja precēm attiecīgo pašvaldības izglītības iestāžu darbības nodrošināšanai (saistošo noteikumu 4.pielikuma 5.1.apakšpunkts), gan izdevumi par mācību līdzekļiem un materiāliem (saistošo noteikumu 4.pielikuma 5.6.apakšpunkts). Tādējādi arī izdevumi visa veida kancelejas piederumu iegādei tiek iekļauti pašvaldības izmaksu aprēķinā un līdz ar to arī pašvaldības atbalsta apmērā.

Saskaņā ar MK noteikumu Nr.709 17.punktu šo noteikumu izpildes uzraudzību ministrija nodrošina, saskaņojot pašvaldību saistošos noteikumus. Saņemot attiecīgus saistošos noteikumus, ministrija izvērtē, vai tajos ietvertais tiesiskais regulējums nav pretrunā MK noteikumiem Nr.709, Izglītības likumam, Vispārējās izglītības likumam, kā arī citiem ārējiem normatīvajiem aktiem ar augstāku juridisko spēku. Attiecībā par MK noteikumu Nr.709 6.punkta ievērošanu un pašvaldības izmaksu aprēķinu ministrija pārbauda, vai pašvaldība tās izmaksu aprēķinā ir iekļāvusi visus 6.punktā minētos izdevumus.

No minētā izriet, ka ministrija pārbauda, vai pašvaldību aprēķinā ir iekļauti visi izdevumi, bet nepārbauda to apmēru, līdz ar to pastāv riski, ka pašvaldība var veidot aprēķinus neatbilstoši faktiskajām izmaksām.

[3.1] Spēkā esošais tiesiskais regulējums nosaka ikviena bērna tiesības uz valsts vai pašvaldības apmaksātu pirmsskolas izglītības ieguvu.

Saskaņā ar Izglītības likuma 55. panta 1. punktu izglītojamam ir tiesības uz valsts vai pašvaldības apmaksātu pirmsskolas izglītības, pamatizglītības un vidējās izglītības ieguvu.

Bērnu tiesību aizsardzības likuma 11. panta otrā daļa nosaka, ka bērnam ir tiesības uz bezmaksas pirmsskolas sagatavošanu, pamata un vidējo izglītību, kā arī arodizglītību.

Savukārt likuma “Par pašvaldībām” 15. panta pirmās daļas 4. punkts nosaka, ka pašvaldībām viena no autonomajām funkcijām ir gādāt par iedzīvotāju izglītību (iedzīvotājiem noteikto tiesību nodrošināšana pamatizglītības un vispārējās vidējās izglītības iegūšanā; pirmsskolas un skolas vecuma bērnu nodrošināšana ar vietām mācību un audzināšanas iestādēs; organizatoriska un finansiāla palīdzība ārpuskolas mācību un audzināšanas iestādēm un izglītības atbalsta iestādēm u.c.).

Saskaņā ar Izglītības likuma 17.panta 2.¹ daļu, ja pašvaldība bērnam, kurš sasniedz pusotra gada vecumu un kura dzīvesvieta deklarēta pašvaldības administratīvajā teritorijā, nenodrošina vietu pašvaldības izglītības iestādes īstenotā pirmsskolas izglītības programmā (no pusotra gada vecuma līdz pamatizglītības ieguves uzsākšanai) un bērns apgūst pirmsskolas izglītības programmu privātā izglītības iestādē, tad pašvaldība šim privātam pakalpojuma sniedzējam sedz izmaksas Ministru kabineta noteiktajā kārtībā. Izmaksas sedz apmērā, kas atbilst vienam izglītojamajam pirmsskolas izglītības programmā nepieciešamajām vidējām izmaksām attiecīgās pašvaldības izglītības iestādēs.

[4] Ja normatīvajos aktos ir noteiktas bērna tiesības bez maksas iegūt pirmsskolas izglītību, jābūt noteiktam arī valsts vai pašvaldības pienākumam šīs tiesības nodrošināt. Izvērtējot pārbaudes lietā iegūto informāciju, secināms, ka vairākās Latvijas pašvaldībās ilgstošā laika periodā bērna tiesības bez maksas iegūt pirmsskolas izglītību netiek nodrošinātas, jo pašvaldības pienācīgi nepilda savu autonomo funkciju gādāt par iedzīvotāju izglītību.

Ar 2013. gadā izdarītajiem grozījumiem Izglītības likumā⁸ faktiski tika ieviesta maksas pirmsskolas izglītību tajās pašvaldībās, kuras nenodrošina pirmsskolas vecuma bērnus ar vietām pašvaldības dibinātās pirmsskolas izglītības iestādēs, jo grozījumi nosaka pašvaldības pienākumu segt pirmsskolas izglītības programmu īstenošanas izmaksas privātam pakalpojumu sniedzējam tādā apmērā, kas atbilst vienam bērnam nepieciešamajām vidējām izmaksām attiecīgās pašvaldības izglītības iestādēs. Ņemot vērā, ka programmu īstenošanas izmaksas privātā pirmsskolas izglītības iestādē vairumā gadījumu ievērojami pārsniedz programmu īstenošanas vidējās izmaksas pašvaldības izglītības iestādē, vecākiem ir jāsedz izmaksu starpība, maksājot privātai izglītības iestādei par pirmsskolas izglītības ieguvi (tabula Nr.2). Pretējā gadījumā pieeja pirmsskolas izglītībai bērnam ir liegta. Līdz ar to tiek pārkāpts

⁸ 09.07.2013. likums “Grozījumi Izglītības likumā”, stājās spēkā 07.08.2013., papildināt 17.pantu ar 2.¹ daļu šādā redakcijā: “Ja pašvaldība bērnam, kurš sasniedz pusotra gada vecumu un kura dzīvesvieta deklarēta pašvaldības administratīvajā teritorijā, nenodrošina vietu pašvaldības izglītības iestādes īstenotā pirmsskolas izglītības programmā (no pusotra gada vecuma līdz pamatizglītības ieguves uzsākšanai) un bērns apgūst pirmsskolas izglītības programmu privātā izglītības iestādē, tad pašvaldība šim privātam pakalpojuma sniedzējam sedz izmaksas Ministru kabineta noteiktajā kārtībā. Izmaksas sedz apmērā, kas atbilst vienam izglītojamajam pirmsskolas izglītības programmā nepieciešamajām vidējām izmaksām attiecīgās pašvaldības izglītības iestādēs.”

vienlīdzības princips pieejai uz pirmsskolas izglītību bērniem vecumā no pusotra līdz četriem gadiem.

Izglītības likuma 17.panta otrā prim daļa, kas nosaka pašvaldību pienākumu segt izmaksas privātam pakalpojumu sniedzējam apmērā, kas atbilst pašvaldības vidējām izmaksām, nevis pilnā apmērā, ir pretrunā Izglītības likuma 55. panta 1. punktam, kas nosaka izglītojamā tiesības uz valsts vai pašvaldības apmaksātu pirmsskolas izglītības ieguvu, un Bērnu tiesību aizsardzības likuma 11. panta otrajai daļai, ka nosaka bērna tiesības uz bezmaksas pirmsskolas sagatavošanu.

Ja bērniem, kuriem netiek nodrošināta vieta savas dzīvesvietas pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādē, tiek noteikta maksa par pirmsskolas izglītības ieguvu, šāds regulējums ir pretrunā arī Vispārējās izglītības likuma 21.pantā noteiktajai vienlīdzīgai pieejai pirmsskolas izglītībai⁹.

Tiesībsarga ieskatā gadījumā, ja pašvaldība nespēj izpildīt savu likumā noteikto pienākumu - nodrošināt savā administratīvajā teritorijā dzīvojošos bērnus ar vietām pašvaldības dibinātās pirmsskolas izglītības iestādēs, tai ir pilnā apmērā jāsedz programmu īstenošanas izmaksas privātam pakalpojuma sniedzējam, lai uz vienlīdzīgu iespēju pamata ikvienam bērnam nodrošinātu likumā noteiktās tiesības uz valsts vai pašvaldības apmaksātu pirmsskolas izglītības ieguvu.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, aicinu Izglītības un zinātnes ministriju sadarbībā ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju izstrādāt grozījumus Izglītības likuma 17.panta otrajā prim daļā, nosakot pašvaldības pienākumu segt pirmsskolas izglītības programmas izmaksas privātam pakalpojuma sniedzējam, kas īsteno pirmsskolas izglītības programmu, pilnā apmērā, ja pašvaldība nespēj nodrošināt savā administratīvajā teritorijā dzīvojošos bērnus ar vietām pašvaldības dibinātās pirmsskolas izglītības iestādēs.

Pamatojoties uz Tiesībsarga likuma 25. panta otro daļu, ar šo atzinumu **pārbaudes lietu pabeidzu**, konstatējot vienlīdzības principa pārkāpumu pirmsskolas izglītības nodrošināšanā bērniem vecumā no pusotra līdz četriem gadiem.

Tiesībsargs

J.Jansons

⁹ Vispārējās izglītības likuma 21.pants: "Vietējās pašvaldības savā administratīvajā teritorijā nodrošina vienlīdzīgu pieeju pirmsskolas izglītības iestādēm bērniem no pusotra gada vecuma."